ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24412/2181-1385-2021-4-68-72

INNOVATSIYLARGA INVESTITSIYA KIRITISHNING MILLIY IQTISODIYOTGA TA’SIRI

Sardorbek Jurayev
JIDU magistranti
Ilmiy rahbar: Gulshahnoz Sobirovna Gulyamova
(Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti o'qituvchisi, i.f.n.)

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada bugungi kunning rivojlanishi uchun hamda taraqqiy topishida innovatsiyalarning nechog‘lik muhim ahamiyatga ega ekanligi hamda innovatsion loyihalarni moliyalashtirishdagi imtiyozlar haqida keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: innovatsiya, modernizatsiya, infratuzilma, kredit, investitsiya, bank, foiz, resurs, kashfiyot, moliyalashtirish.

ABSTRACT

This article discusses the importance of innovation for the development of the present day and its development, as well as the benefits of financing innovative projects.

Keywords: innovation, modernization, infrastructure, credit, investment, bank, percent, resource, discovery, financing.

Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar iqtisodiyotni rivojlantirish va liberallashtirishning ustuvor yo‘nalishlari bo‘lib hisoblanadi. Iqtisodiyotni rivojlantirishda, raqobatbardoshlikni oshirishda innovatsiyalarga investitsiya kiritish muhim omillardan biridir. Milliy iqtisodiyot raqobatbardoshlikni oshirish yo‘lida mamlakatimizda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, rivojlanishning yuqori o‘sish darajasini ushlab turish, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarilayotgan milliy mahsulotlar xaridorligiga erishish, milliy valyuta tushumini ko‘paytirish kabi muhim vazifalar amalga oshirilib kelinmoqda.

Makroiqtisodiy darajada innovatsiyalarga qaratilgan investitsiyalar ijtimoiy-iqtisodiy tizimni takomillashtirishga qaratiladi va iqtisodiy taraqqiyotni umumiy shart-sharoitlarini yaxshilab boradi hamda iqtisodiy mexanizmlarning takomillashtirilishini ta’minlaydi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarish mukammal omillarga ega bo‘lishi talab etiladi va zaruriy iqtisodiy resurslar, ya’ni investitsiyalarni talab etadi. Bunda innovatsiyalarga qaratilgan investitsiyalar

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24412/2181-1385-2021-4-68-72

ijtimoiy-iqtisodiy tizimning moddiy, ijtimoiy-iqtisodiy va g‘oyaviy-siyosiy belgilarini takomillashtirilishiga yo‘naltiriladi. Bunday investitsiyalar resurslar, ishlab chiqariladigan mahsulotlar, xizmatlar, mulkchilik shakllari, iqtisodiy mexanizm, intilinayotgan g‘oya va siyosatning ustuvorligini ta’minlanishiga qaratiladi.

O‘zbekistonda yil yakuni bo‘yicha innovatsiylarga xorijiy investitsiyalar hajmi avvalgi yildagiga nisbatan oshib, 6,6 milliard dollarga yetishi va eksport ko‘rsatkichi 15,1 milliard dollar miqdorida bo‘lishi prognoz qilinmoqda. Koronavirus pandemiyasi sababli investitsiyalar miqdorining 40 foizga pasayishi va 2020 yilda jahon savdosi hajmining 25 foizga kamayganiga qaramay, mamlakatda yirik investitsiya loyihalar ishga tushirilgan. 2021 yilda 7,5 milliard dollarlik to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va eksport hajmini 17 milliard dollarga yetkazish rejalashtirilgan[1]. Muvaffaqiyatga erishish uchun innovatsiya rolining doimiy ravishda o‘sib borishi bugungi bozor holatining muhim xususiyati hisoblanadi: tashqi muhitdagi vaziyatning o‘zgarishi kompaniyalar faoliyatidagi innovatsiyalarning roli va o‘rnini qayta ko‘rib chiqishni talab qiladi. bir qator muammolarni innovatsiyalar yordamida yechish mumkin. Yaqin yillargacha firmalar o‘z daromadlarini ekstensiv rivojlanish, sodda qilib aytganda, ishlab chiqarilayotgan tovarlar sonini ko‘paytirish hisobiga oshirib kelgan.

Rivojlangan mamlakatlarda aholi sonining o‘sishidagi to‘xtashi mazkur mamlakatlar iqtisodiyotida innovatsiyalardan keng va samarali foydalanishni taqozo etgan bo‘lsa, yana bir omil sifatida ishlab chiqarish xom ashyosi baholarining o‘sishi, innovatsion jarayonlarni tezlashtirishda muhim turtki bo‘lganligini kuzatish mumkin. Innovatsiyalar sohasida uzoq muddatli va o‘rta muddatli investitsiyalar hal qiluvchi rol o‘ynaydi, chunki innovatsiyaning hayot aylanishi 3-5 yil va undan ko‘proq davom etadi.

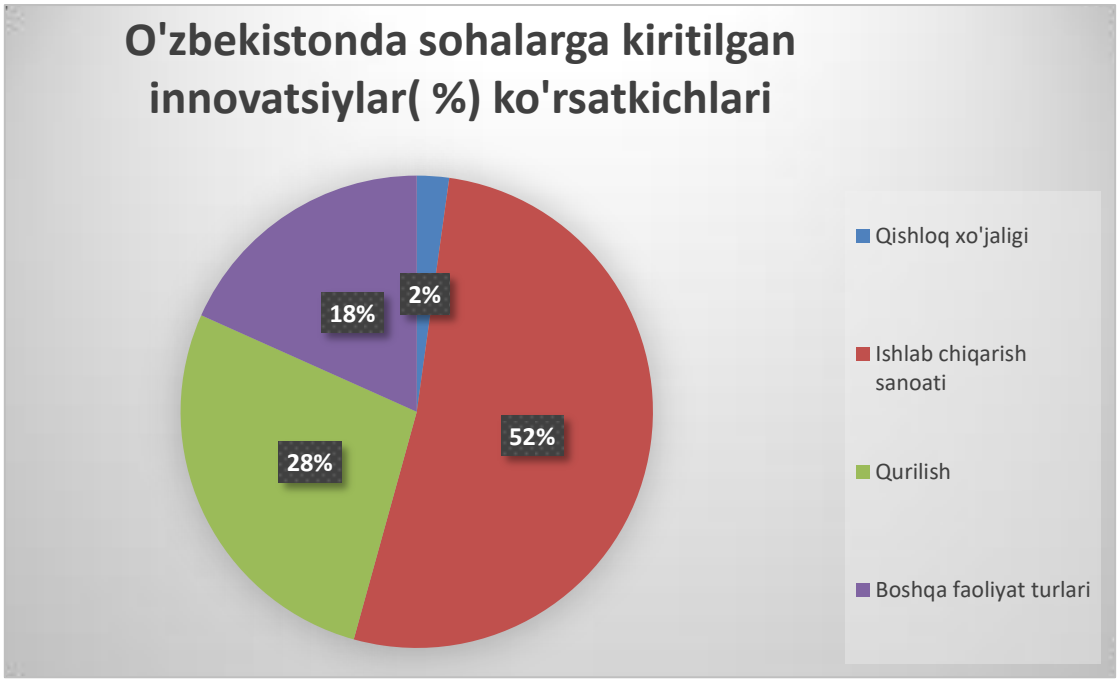
Bizga ma’lumki, iqtisodiy o‘sish investitsiya, innovatsiya va resurslarsiz bo‘lishi mumkin emas, bu resurslar o‘z mohiyati bilan ishlab chiqarishni rivojlantirishga qaratilgan mablag‘dir. Pul mablag‘lari shaklidagi investitsiyalar nominal investitsiyalardir. Bu investitsiyalar moddiylashib, amalda ishlab chiqarishga jalb etilgandan so‘ng real investitsiyalarga aylanadi va iqtisodiy o‘sishni ta’minlaydi. Ma’lumotlarga ko‘ra Innovatsiya vazirligi xorijiy va mahalliy hamkorlar bilan 2021-yilda jami 221 mln. AQSH dollari miqdorida investitsiya kiritish bo‘yicha bitimlar va 2,1 mlrd. so‘m miqdorida oldi-sotdi shartnomalari imzolagan.

Shuningdek, Innovatsion rivojlanish vazirligi tomonidan 2021 yilda amalga oshirilishi ko‘zda tutilgan investitsiya loyihalari 9 tani tashkil etib, bular xorijiy va

[1] https://mininnovation.uz

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24412/2181-1385-2021-4-68-72

mahalliy investorlar tomonidan amalga oshirilishi ko‘zda tutilgan. Mazkur loyihalarning 6 tasi bo‘yicha manbasi va hajmi aniqlashtirilgan bo‘lib, umumiy qiymat 335,7 mln. AQSH dollarini tashkil etadi[2]. Innovatsiylar sohalar kesimida kiritilgan bo‘lib, har bir sohada kelajakda kata yutuqlarga erishish maqsad qilingan. Maqolani kengroq yoritish maqsadida quyidagi diagrammada innovatsiya ko‘rsatkichlari keltirilgan.

Ushu diagrammadan ko‘rishimiz mumkinki Mamlakatimizda ishlab chiqarishga 52 %, qurilish sohasiga 28 % boshqa faoliyat turlariga 18 % innovatsiya kirtilganligini ko‘rishimiz mumkin. Bundan ko‘rinib turibdiki ishlab chiqarish sohasiga eng ko‘p yangiliklar kiritilgan bu esa milliy iqtisodiyotni mustahkamlashga xizmat qiladi.

O‘z navbatida, milliy iqtisodiyotni yanada mustahkamlash uchun importni cheklash, tashqi savdoni tarif va notarif boshqarish orqali emas, Fan, milliy innovatsion tizim va texnologiyalarni rivojlantirish, innovatsion biznesni qo‘llab-quvvatlash va iqtisodiyotda innovatsiyalarga talabni kengaytirish, kichik va o‘rta innovatsion biznesni yaratish va rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlash, shu jumladan innovatsion biznesni tashkil etish va rivojlantirishdagi ma’muriy to‘siqlarni qisqartirish va kichik va o‘rta biznes innovatsiyalariga o‘tish uchun talablarni shakllantirish orqali tadqiqotlar va ishlanmalar uchun davlat buyurtmalarini shakllantirish, iqtisodiyot tarmoqlaridagi texnologik qoloqlikni kamaytirish

[2] https://mininnovation.uz/

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24412/2181-1385-2021-4-68-72

maqsadida institutlar, universitetlar va ishlab chiqarish o‘rtasidagi hamkorlik aloqalarini kengaytirish orqali milliy iqtisodiyotni rivojlantirish mumkin.

2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini kelgusida rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi, 2019-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasida ko‘zda tutilgan tadbirlar davlatning mamlakat rivojlanishini boshqarish, idora qilish, uyg‘unlashtirish va rag‘batlantirishdagi ishtirokining barcha sohalari, aspektlari va shakllarini qamrab oladi.Innovatsiyani hayotga joriy qilishdan maqsad biror bir ijobiy natijaga erishishdir. Bundan shuni anglash mumkinki, innovatsiya sohasi o‘z-o‘zidan investitsiya sohasi bilan chambarchas bog‘liqdir. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitida innovatsion-investitsion faoliyatning ustuvor yo‘nalishlari sifatida quyidagilarni ko‘rishimiz mumkin:

Korxonalarni modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlashni yanada jadallashtirish, zamonaviy, moslashuvchan texnologiyalarni keng joriy etish;

Elektroenergetika tizimini modernizatsiya qilish, energiya iste’molini kamaytirish va energiya tejashning samarali tizimini joriy etish choralarini amalga oshirish;

Ichki bozorda talabni rag‘batlantirish orqali mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlash[3].

Albatta, milliy iqtisodiyotni modernizatsiyalash, uning raqobatbardoshligini oshirishda innovatsiyalarning o‘rni beqiyos. Lekin mamlakatda innovatsiya faoliyatining tashkil etilishi va rivojlanishi astoyidil mehnat qilishni talab talab etiladi. Mamlakat iqtisodiyoti va iqtisodiyot subyektlarining tadbirkorlik faoliyatiga ta’sir ko‘rsatishning asosiy vositalaridan biri-davlat iqtisodiy siyosatining bo‘g‘inlaridan hisoblanuvchi innovatsiya siyosatidir.

Davlat innovatsiya siyosati yordamida bevosita ishlab chiqarish hajmi sur’atlari oshishiga, fan-texnika taraqqiyoti tezlashishiga, ijtimoiy ishlab chiqarish tuzilishi o‘zgarishi, ijtimoiy muammolarni hal qilishga ta’sir o‘tkaza oladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytsak, Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida Yurtimizga zamonaviy texnoligiyalar olib kelib, sanoat ishlab chiqarishini yangilash va modernizatsiyalash jarayonlarini olib borishni investitsiya faoliyatisiz tasavvuz etib bo‘lmaydi. Investitsiya loyihalarini jalb qilish nafaqat davlat iqtisodiyotini yuksaltiradi, balki aholi turmish darajasini yaxshilashda ham katta samara beradi.

[3] O’zbekiston respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2018 yil 28 dekabrdagi Oliy Majlisga Murojatnomasi.

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24412/2181-1385-2021-4-68-72

Yani maishiy muhtojliklarning katta bo‘limi qanoatlantiriladi, ishlab chiqarish kengayadi, yangi mehnat kuchlari shakillanadi, eski va og‘ir mehnat turmishidan yangi, yengil va samarali mehnat faoliyatiga o‘tiladi. Davlatning kelajakdagi iqtisodiy yuksalish darajasini bugingi jalb qilingan investitsiya loyihalari va investitsion jarayonlar belgilab beradi.

O‘zbekiston Respublikasida innovatsion iqtisodiyotni shakillantirish va yanada rivojlantirish maqsadida bir qancha asosiy ishlar va chora-tadbirlar majmuini qisqacha yoritib o‘tsak:

- ✓ Rivojlangan mamlakatlardagi biz uchun kerak bo‘lgan barcha texnologik bilim va yangiliklarni o‘rganish, va respublika iqtisodiyoti tarmoqlariga bosqichma-bosqich milliy manfaatlarimizdan kelib chiqqan holda tatbiq qilish;
- ✓ asosiy ahamiyatga ega bo‘lgan ichki innovatsion loyihalarga investorlarni hamda xorijiy kapitalni jalb qilish;
- ✓ texnoligik innovatsiyalarga bag‘ishlangan bilimlar bazasini tashkil qilish va unda internet portal orqali barcha fuqarolar foydalana olishlariga erishish;
- ✓ innovatsiyani rivojlantirish, bu sohadagi yutuqlarni yuqori qo‘shilgan qiymatli mahsulotga aylantirishda intellektual mulkning ishonchli himoyasini ta’minlash.

REFERENCES

1. Yo`ldoshev N.Q. va boshqalar. «Innovatsion menejment». Darslik. TDIU. 2015y
2. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2018 yil 28 dekabrdagi Oliy Majlisga Murojatnomasi.
3. A.N.Jo‘raev “Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish manbalari qiymatinibaholash” ;
4. https://mininnovation.uz/
5. https://strategiya.uz/